

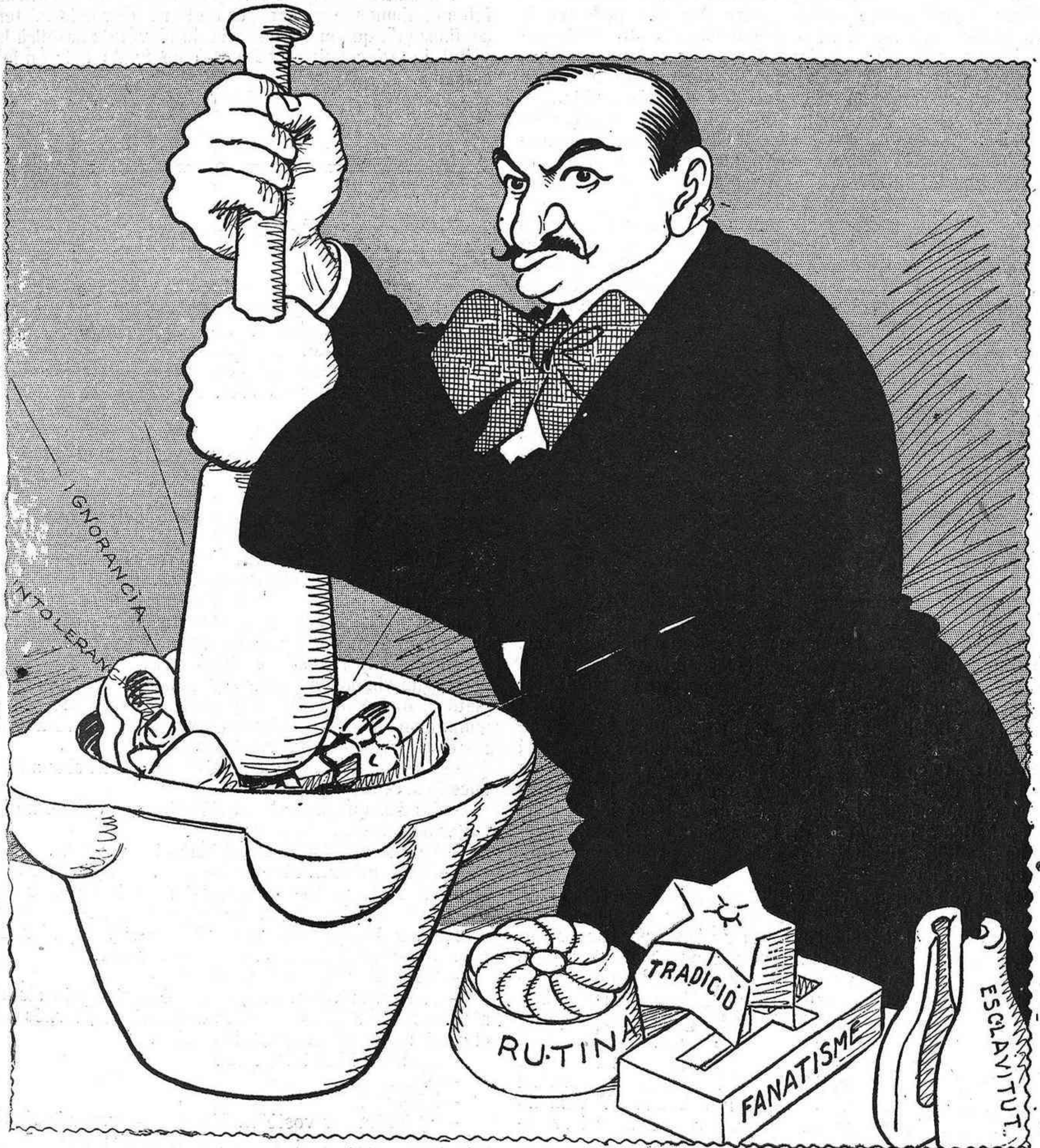
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 11 DE MARS DE 1910

NÚM. 1628 ————— ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

LA CONFERENCIA D'EN PERE COROMINAS

—Es qüestió de rompre'ls mottlos vells...

La veu d'en Corominas

Feia temps, feia algun temps que en l'estany de la política catalana les aigües eren tèrboles, però quietes. Després del treballament de la Solidaritat, les aigües poc a poc s'amansiren y es reposaren, y havien ja arribat a la trista quietut dels tolls. A flor d'aigua comensava a nedar el rovell putrefacte de les aigües mortes.

En l'estany terbol y quiet, el bras robust d'en Pere Corominas hi acaba de tirar una pedra. Aquesta pedra es la conferencia que'l diumenge passat donà al Teatre de Novetats l'autor de *La vida austera*. Y les aigües s'han remogut, y un bellugeig de vida les ha agitat, y hem sentit a l'entorn nostre l'alegre remor de l'aigua corrent, de l'aigua viva...

Encara que no més fos per això sol, la conferencia d'en Corominas ja seria digna del més alt elogi. En aquets darrers temps, desencantat dolorosament davant del fracàs innegable de la Solidaritat catalana, el nostre poble havia perdut l'entusiasme, el coratge, el sà dalit de l'acció, l'esma dels seus passos. Els elements directius de les agrupacions diverses restaven indecisos y desorientats davant de l'enfonzament d'aquella gran obra sentimental que'ls cors catalans aixecaren, y que semblava haver brollat miraculosament de les entranyes fecundes de la terra nostra. Y mentrestant tots guaitavem com ens fugien riu avall les confianses que en els dies triomfals de la Solidaritat havien florit en la nostra ànima de catalans.

L'esperit bellugadís y inquiet d'en Cambó fou el que primer s'adonà de la necessitat d'empendre un nou camí, deixant al darrera, com a cosa fallida, el moviment solidari. En les seves conferencies de la Lliga, en Cambó tractà de refer les forses regionalistes y de senyalàrleshi una nova ruta. La ruta nova que en Cambó senyalà als seus seguidors fou la de l'intervenció directa en el governament de l'Estat espanyol per medi d'un partit regionalista nacional.

Per aquet camí els nostres regionalistes no faran altra cosa que esgarriarse; però al menys el seu *leader* el senyalà clarament y cridà «en marxa!» a les forses dretistes de la Lliga.

Y els partits republicans que entraren a la Solidaritat, què feien? Estaven com entemonits y no sabien cap a quina banda tirar. De moment sortiren del pas ab una solució interina: la coalició electoral de l'Esquerra catalana. Més tard s'iniciaren oficialment els treballs pera arribar a la fusió de les agrupacions esquerranes en un partit unic. Però ningú sabia del cert cap aont anaven els altres. No's tenia idea de quina fóra exactament la bandera al voltant de la qual les forses s'aplegarien, ni quina seria l'orientació ideal y la feina pràctica del no-nat partit. La situació era insostenible, y hi havia el greu perill de que passés la feconda oportunitat de l'hora propícia.

El mal de l'Esquerra, accentuat després de la fallida de la Solidaritat y de les violentes sotragades revolucionaries del mes de Juliol, ha sigut aquest: *indefinició*. Els esquerrans, a causa de vaguetats mentals, d'indecisions porugues y de diferencies de matís, no han sabut trobar les fortes paraules categòriques que expressin, a la plena llum del dia y a l'aire lliure de la plassa pública ont les gentades se congreguen, lo que són, lo que pensen, lo que volen. El caracter, el pensament y l'acció de les forses esquerranes no han acabat de sortir d'entre boires. Als ulls del poble, l'Esquerra ha aparegut indeterminada, descolorida, dubtosa. ¿Y com no havia d'esser així si en moltes ocasions les agrupacions esquerranes y els seus homes capdavaners ab prous feines han sabut lo que pensaven, lo que volien y lo que calia fer?

En Pere Corominas, en la seva conferencia, ha contribuït poderosament a la *definició* de l'Esquerra. Hi hà qui crida: «En Corominas no ha dit res de nou.» Es cert; alguns dels punts de vista fonamentals del conferenciant els hem vist exposats brillantment, y potser més radicalment, per en Gabriel Alomar y per en Miró y Folguera. Mes es innegable que la representació política d'en Corominas dona una eficacia positiva, tangible, als punts de vista exposats. L'Alomar y en Miró són meritissims escriptors que llensaren una lleu al vent dels debats teorics. En Pere Corominas es el *leader*, el polític d'acció que recull aquesta lleu y la fa germinar en el camp de la conciencia popular. L'originalitat es en el pensador una qualitat principal. En el polític es una qualitat secundaria. Lo principal, lo essencial, en el polític, es la feconditat de la seva acció.

Y nosaltres, malgrat divergir d'algunes de les afirmacions fetes el diumenge passat per en Pere Corominas, tenim la confiança de que la conferencia de Novetats assolirà la gran virtut de la feconditat, y llaurarà un fondo solc en la terra catalana.

WIFRED

Fent tractes

...Y arribats a París, els senyors Ardura y Rius, sense pendre's més temps que'l que's necessita pera rentarse mans y cara y posarse un trajo decent, agafen un *taxi* y tras, tras, cap a can Blériot falten regidors.

Quatre paraules banals de mutua presentació: «El senyor es en Rius; el senyor es l'Ardura; jo soc en Blériot...» y a fer feina desseguida.

El qui parla es en Rius.

—Nosaltres, *cher monsieur*, venim ab el sol objecte de contractarlo.

—Pera?...

—Pera volar durant la setmana d'aviació que preparem.

—D'ont són vostès?

—De Barcelona... Oh!... Una gran ciutat...—

En Blériot fa una mueca de dubte.

—Sí, senyor, sí—insisteix en Rius:—una gran ciutat. Sis-cents mil habitants; noranta tres cinematògrafos; un Parc ple d'animals, ab un elefant de debò y un de pedra...

—Bé, bé... Y vostès desitjarien?...

—Que vingués a omplir un número. Tenim ja casi arreglats el número-iluminació y el número-Wagner. Si conseguim, com esperem, ultimar ab vostè el número-aviació, les festes de Maig van a ser estupendes.

—Però... ¿ja saben que això de contractar a un home auceíl costa diners?

—Es clar que ho sabem... Però, com que no ho hem de pagar nosaltres...

—De manera que la ciutat està disposada a...

—A tot, a tot!... Mentres se tracti de lluir y fer les coses ben fetes... El meu pare ja ho deia: ¿Què son tants o quants mils duros pera una ciutat com Barcelona?...

Davant de tan bones disposicions, el guanyador del *record* Calais-Douvres reflexiona un moment.

—Quin es el seu programa?

—Nosaltres voldriem que vostè s'aixequés als afores, atraveses la ciutat y, després d'una virada, tornés a desfer el camí, regressant al punt de sortida.

—Quants kilòmetres, total?

—Nou o dèu.

—Dimontri!

—Què són, per vostè?... En una esgarrapada els té fets. ¿No va recorre en menos de mitj' hora els 28 que hi ha entre Fransa y Inglaterra?...

—Bé, però allò era mar. Anés com anés la cosa, sabia que sempre queia sobre tou.

—No s'amofni!... Vostè rai que'n sab!

—Oh!... En sé, en sé... Pel cas desgraciat d'una caiguda, hi ha una cosa que m'espanta molt a Barcelona.

—Quina?...

—Segons els meus informes, en aquella ciutat hi ha molts convents. Y com que'ls convents tots acaben en punxa...—

Aquí es l'Ardura el qui pren la paraula.

—Senyor Blériot, respecte a aquet punt, tranquilisis: això dels convents era abans. ¿No ha sentit parlar dels fets de Juliol?...

—Es cert... Ara recordo...

—De convent, avui, no n'hi ha cap. Y, es clar, no haventhi convents, no hi ha punxes.

—Ah!...—

...Y desde aquet moment la conversa va seguint llisa y plana, y les dificultats van resolentse...

Y heusaquí com, *gracies* a la setmana tràgica, es molt possible que tinguem setmana d'aviació...

MATIAS BONAFÉ

En plena Quaresma

Podem anar predicant que aquí hi ha miseria y que les coses van molt malament!...

Lo cert es que tothom menja y que mai com ara els banquetts havien anat tant a dojo.

Mirin, en pocs dies, quina llista n'hem fet:

Banquet an els ex-concejals regionalistes del districte III perquè varen portarse com uns homes.

Banquet a uns quants diputats provincials perquè varen votar la proposició del senyor Folguera y Durán.

Banquet al ex-regidor senyor Carrarach perquè va ferho d'allò més bé.

Banquet an en Pere Corominas per l'èxit de la seva conferencia.

Banquet an en Dionís Puig perquè ha guanyat les 6.000 pessetes del premi Alsina.

Banquet al senyor Sol y Ortega perquè pogués repartir el prospecte del seu nou partit.

Y, finalment, banquet que's donarà demà als senyors Borràs y Rusñol perquè se'n van a Amèrica.

Y banquet que l'altre dissabte's dedicarà al senyor Lerroux pera que en Sol se mori de rabia.

Ja tenen raó, els senyors regidors, de volguer esperar a fer la *Mi-Carême* a mitjos de Maig.

Perquè lo qu'es ara ¿qui s'atreveix a parlar de *Carêmes*, davant d'aquesta colla de gent que no pensa més que en menjar?...

Zzzzzt

Gent coneguda

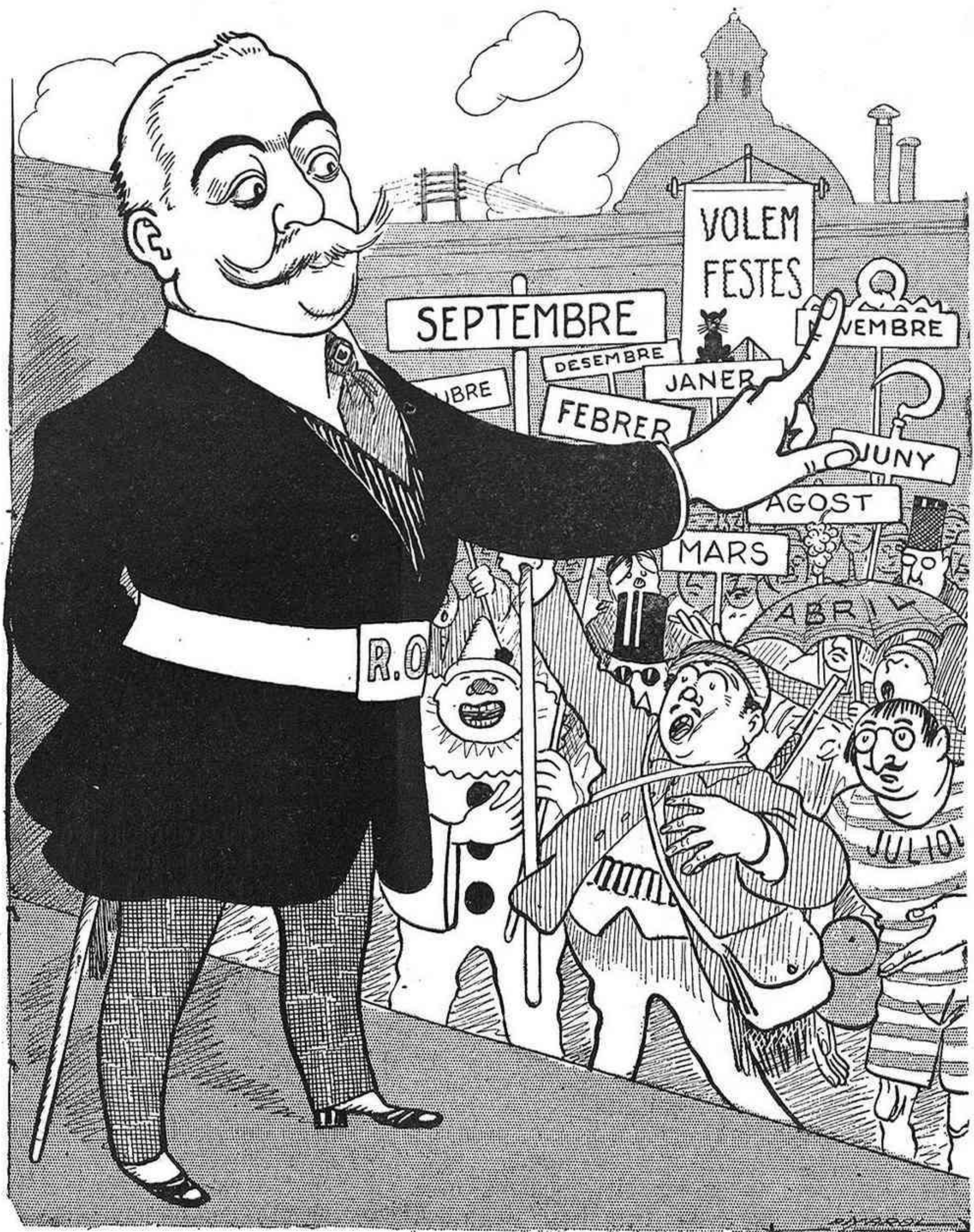
VIII

Advocat y edil molt practic, si alguna cosa deplora es que'l carrec que ara ocupa l'obligui a llevarse d'hora.

A dintre del Municipi tothom li coneix la flaca: més que una ponencia lletja, li agrada una cara maca.

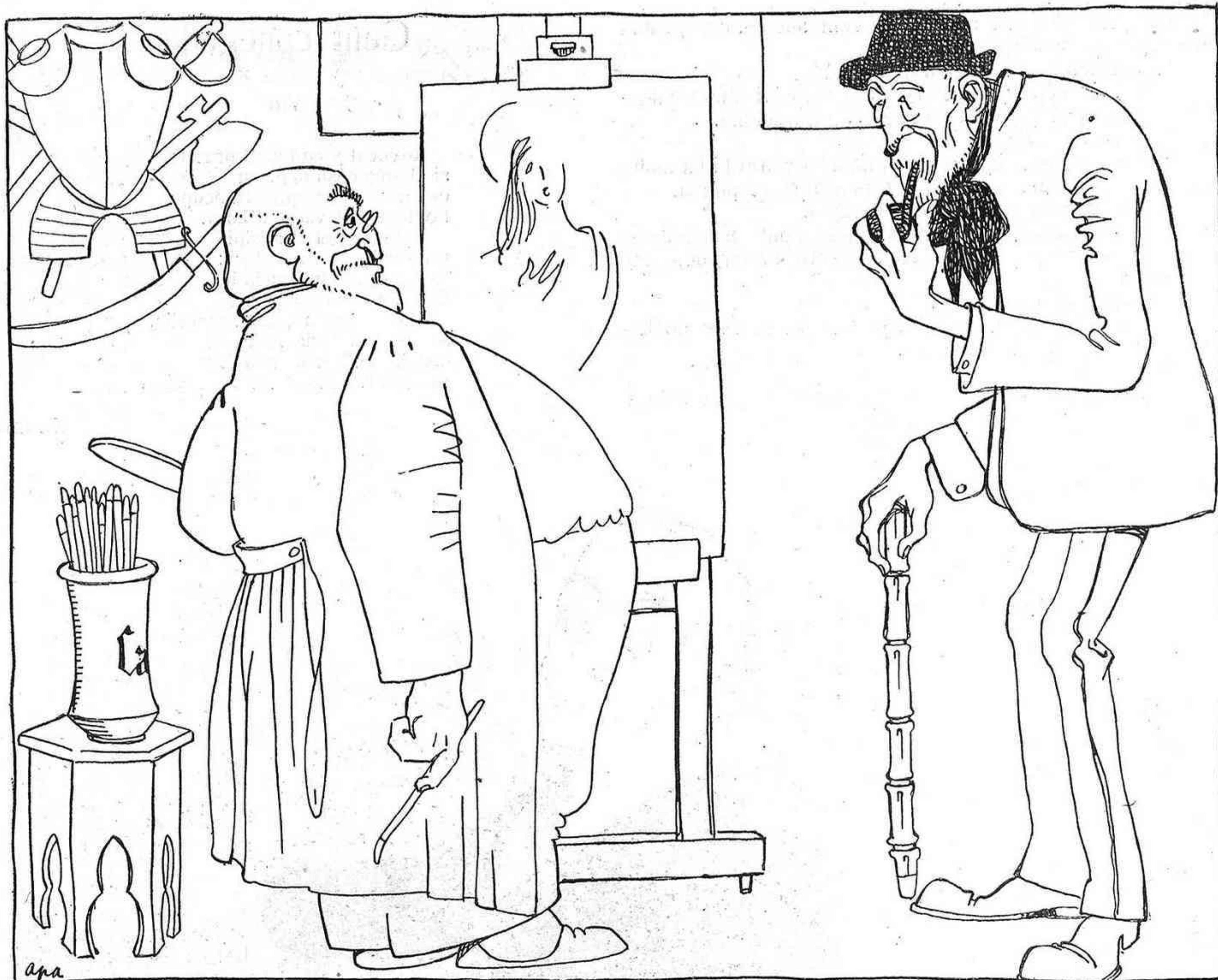
Fins se conta que un cert dia, ab aquesta deria vella, per dir:—*Pido la palabra*, va cridar:—*Pido una «estrella»*.

KIKIRIKÍ

PROTESTA RAONABLE

—Es un absurde, aquesta preferencia pel Maig!... ¿Que no som de Déu, els altres mesos?
—Teniu raó, nois... Una altra vegada vos ho fareu a palletes.

ENTRE VELLS PINTORS

—Noi, te trobo tot un altre ab aquesta pipa y aquesta corbata de modernista...
—Ja veuras, be hem d'evolucionar...

Triptic

Sobre'l crim de Joana la Boja, jo tinc unes quantes idees personals. No es rès més que una traducció del francès, una horrible traducció, això sí, però molt més ben feta que les d'alguns editors Aquí teniem el crim polític, el crim pasional, el crim dels crims, o sigui el terrorisme, però del crim modern, tal com se fa en les nacions més avançades, no'n sabiem rès. Ara, gracies a Joana la Boja, tenim un crim com cal, verament europeu, un home *coupé en morceaux*, nada menos. Joana la Boja es, doncs, una innovadora, y si li diuen la Boja es per això, perquè tots els reformadors són incompresos y tractats de bojos. Lo que hi ha es que aquí no sabem apreciar aquestes coses. De Joana la Boja ja ni se'n parla. Els periodics, ab un parell de dies de narracions tràgiques ne varen tenir prou. Tenim la complerta seguretat de que si la Joana fa escola y els enemics del proxím y de l'integritat del còs humà les donen per *couper en morceaux*, tindrem *Le Matin* a Barcelona y una pila d'*amateurs* que acudirán a la flaire de la mania separatista dels nostres criminals. Pera la curiositat neuròtica dels afa-

digats europeus, pot constituir la mort d'aquets homes la mateixa curiositat que en els poblets desperta la mort del porc. La Societat d'Atracció de Forasters se tindria de preocupar d'això, ara que, trobantse també en crisis el terrorisme, pot comensar a fer feina positiva.

* * *

El Liceu prepara un cicle wagnerià la Marta Regnier; ha obtingut un extraordinari èxit econòmic; s'anuncia l'arribada d'en Zacconi y en Garavaglia; la companyia Balaguer-Larra ha fet diners, com en fa també en Gil al *Tivoli*, y ara, en el Paral·lel, la companyia del *Principal*. Això, doncs, de la crisis teatral resulta un topic més. Pera mi, que en això de la crisis teatral tinc també les meves idees personals, com en el crim de Joana la Boja, la crisis teatral es una de tantes coses que diu la gent ja fa anys y anys. En Josep Ixart sempre parlava de que en els teatres no's veien més que'ls sabuts doscents. Com ara, exactament com ara. No més que en temps de l'Ixart hi havia més diners y menos teatres, mentres que avui se té de treballar molt pera guanyarse la vida y tenim teatres pera donar y vendre, lo qual demostra que, si de cas, la crisis existia abans y no pas ara, perquè precisa-

ment ens trobem en una època que n'hi ha prou ab penjar uns enagus a la porta d'un teatre pera que comensi desseguida un romiatge d'alegres adoradors de la carn y l'alegria. ¿Que això dels enagus sempre ha donat diners? Doncs si es així ¿per què no feu ús d'ells, evitant la crisi. Ademés, que parlar de que van malament els teatres es contra-productent. El bon burgès llegeix que no hi va ningú, que un teatre es un aburriment, y, es clar, davant d'aquesta perspectiva, no vol sopar abans d'hora, ni anar a badaliar fòra de casa.

¿Que's té d'apelar a anuncis de barracó de fira pera atraure gent? ¿Que fins la Xirgu apareix en els cartells com una coupletista? ¿Que en Gil no fa més que anunciar interioritats de tiples? Y què voleu ferhi? A París també ho fan, la gent ho vol, els empresaris guanyen, els comics viuen y la crisi teatral serveix pera omplir espai en els periodics. Ni en Gual pot queixarse. ¿No es això el triomf definitiu, popular, del teatre íntim?

**

Edmond d'Haracourt, en un bell article comentant el cinturó de castetat que l'apotecari Parat va posar a la seva dona, diu que'ls dos famosos cinturons del museu de Cluny, l'un es alemany, y l'altre, donat per en Mérimée, segurament que es espanyol.

En Martí y Julià ja té una nova acusació contra Castella dient que'ls honorables *hidalgos* castellans, no sabent com guardar el seu honor, li posaven un candau. Jo, sobre això, com sobre Joana la Boja y la crisi teatral, tinc també les meves idees personals. El cinturó de Cluny no pot esser espanyol. Els drames d'en Calderón són fantasies, y tota l'història d'Espanya dona la raó an en Quevedo, l'immortal creador, junt ab Boccaccio, dels cornuts més famosos.

CHANTECLER

Quan fou mort...

L'arcalde ha disposat que un facultatiu municipal inspecció detingudament els arbres del Ensaxe, pera saber si l'esporgada que en alguns d'ells s'acaba de practicar ha sigut, com tothom creu, una barbaritat inconcebible y imperdonable.

Molt bé!...

Y si ara resulta que, en efecte, els pobres plàtans han sofert una poda excessivament cruel, ¿què determinarà l'arcalde?

Ferlos allargar?...

Senyor Roig, senyor Roig!... Deixi que'l famós *Gedeón* visqui tranquil a Madrid...

No'ns el trasladi a Barcelona...

□ □ □ ————— □ □ □

A una amigueta

Quina pressa en ser dona abans d'hora!
Quina deria en fer veure que ets gran!
Jo que encara't tenia per nena
y et contava rondalles d'infants!
¡Tant mateix n'has fet massa, Florinda,
de vestirte, tant jove, de llarg!

Perquè veus que altres noies festegen
tu també creus sabè festejar,
y, tirant de recó jocs y nines,

DE L'HOME A TROSSOS

—Y doncs, si no arriben a trobar les cames, o els brassos, o el cap?

—Oh!... Hauria donat molta més feina el dia del judici.

MARS VENTÓS

—Es empipador aquet vent, oi?
—Oh, no!.. Ja convé que, de tant en tant, ne fassi una mica. Es la única manera d'escombrar els carrers.

has entrat a la fila d'un salt,
temorosa de perdre la tanda,
tenint por d'arribar massa tard.

Ja he notat que el teu pit, a vegades,
amenassa talment esclatar
com si dugues xamoses magnolies
hi volguessen florir d'amagat,
que esdevenen tes galtes més roges
y apareixen tos ulls més brillants.

Perseguint il·lusions que't fascinen
y fan batre ton cor ab afany,
has cregut que, ab promeses tant belles,
molt més bells han de sê els resultats,
y a la vida has entrat, coratjosa,
on t'esperen potsê els desenganys.

Ara ja no vindré, com solia,
a contarte aquells contes d'abans,
que ara tu sols desitges converses
que conjuguin el verb estimar,
y els meus llavis prou van jugarlo,
pro fa temps que l'hauran oblidat.

¡Tant mateix n'has fet massa, Florinda,
de posarte, tant jove, de llarg!

LL. BARCELÓ Y BOU

Rusiñol-Borràs

Un grandiós homenatge's prepara en obsèqui an aquets
dos eminents fills de Catalunya, que van a sembrar glories
de la nostra terra en països americans.

De la comissió organitzadora havem rebut la següent con-
vocatoria, a la que esperem s'adheriran en esperit, y, si pot
ser, en esperit y *set pessetes*, tots aquells llegidors nostres
que estimin l'art y la literatura.

SOPAR DE COMIAT

en honor d'en Santiago Rusiñol y l'Enric Borràs

El genial actor Enric Borràs y l'eminent pintor, poeta y autor
dramatic Santiago Rusiñol se disposen a realitzar una *tournee*
per les Amèriques, a l'objecte d'oferir quelcom de gloriós de la
nostra triomfanta renaixensa als joves països de l'altra part de
l'Atlantic.

Amics y admiradors d'abdós grans artistes, volem, quan van
a emprendre l'excelsa missió que s'han imposat, donarlos digne
comiat, tan solemniat com se mereixen per l'afecte que'ls pro-
fessem, per llurs merits excepcionals y per agraiment.

Ab aquest fi havem organitzat un sopar d'honor que tindrà
lloc el dissabte vinent, dia 12, a les 9 de la nit, al Mundial Pala-

«BELLO PAÍS DEBE SER...»

—Enric... hi ha molt suc!
—Bé, no l'espantis... Al cap-d'avall del suc hi trobarem el tall.

UNA CARICATURA D'EN BAGARIA

ENRIC JULIA

ce, festa que presidiran els dos homenatjats, y que esperem devingui popular ab les adhesions de tots els que vulguin testimoniar el seu entusiasme envers la patriòtica embaixada d'art que duen a Amèrica en Borràs y en Rusiñol.

Barcelona, 9 Mars, 1910.

Angel Guimerà.—Ignasi Iglesias.—Pompeu Crehuet.—Adrià Gual.—Jaume Martí.

Desde dijous al dematí fins al dissabte al mitj-dia s'expediran carnets de subscripció an aquet sopar, al preu de set pessetes, als següents punts: Ateneo Barcelonés; Teatre Romea, Administració; Associació d'artistes lírics y dramàtics, Passatge del Relotge, 1, 1.º; Llibreria Espanyola, Rambla del Mitg, 20; Llibreria Baguñà, Cardenal Casañas, 4; Imprempta de *La Esena Catalana*, Petritxol, 2.

Bona nova

Ni l'enquête sobre la crisis, ni l'èxit de les rogatives, que han fet ploure abans de celebrarse, ni el crim de la Joaquina Valls, ni la paraula d'en Pere Corominas, rès, rès, per gran y sorollós que sia, pot compararse, en trascendencia, a lo que acaba de succeir al *Circol de Sant Lluc*.

Acostin l'orella, que 'ls ho diré baix-baixet...

Al *Circol de Sant Lluc*, an aquell centre d'artistes angelicals que fins avui havien tingut per unic model a mossén Gatell, de Santa Agna, hi ha entrat.... una dòna!... una dòna de carn y òssos, jove y escaienta, una mica curta de cames, però aixerida y simpàtica, ab l'obligació de posar dues hores cada dia, a les ordres dels pintors y dibuixants de la casa.

Ara, a *Sant Lluc* s'hi farà natural, desnú, academia; que és lo mateix que dir: Sant Lluc s'ha tret la vena dels ulls, y ja no vol ser lluc, d'ara endavant.

En Baixeras, abandonant les platges lluminoses pera dedicarse a les selves ombrívols de la naturalesa femenina!... En Llimona-Joanan, cedint a la seducció de Salomé-Francisqueta!... El triomf de la carn viva y ardenta sobre 'l guix fred y concirós!...

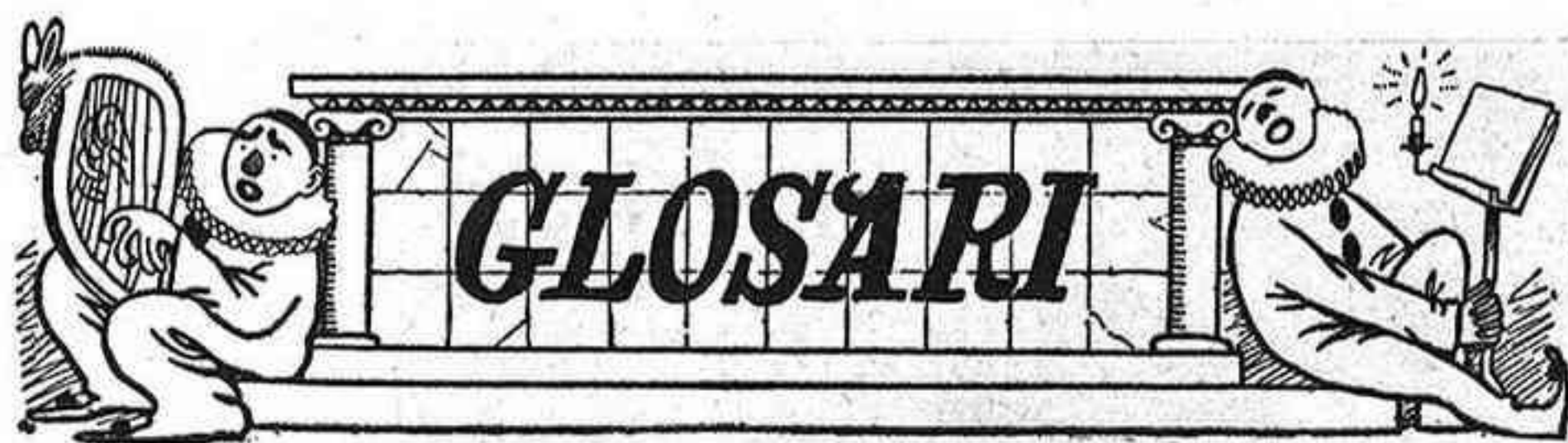
Díguinme si això no es un pas endavant en el progrés artístic barceloní, digne de que l'apunti l'*Atracció de Forasters*.

Però... aï! que'l cor ens diu que això no durarà.

Tenim la Primavera al damunt...

Ja veuran com la primera fulla anirà a sortir al *Circol de Sant Lluc*. Y els lliris-joncs, del seu jardí, blancs y esblaimats, com sempre, continuaran expandint perfum de sagristia...

P. ASTELLET

DEL BORN A BRUSELES

Ab motiu de l'admissió de quadros pera l'Exposició de Bruseles hi han raons entre la gent del gremi, com n'hi han sempre que s'ha de jutjar.

A Barcelona s'ha fet un jurat pera triar les obres que's creguessin dignes de figurar en la Secció Catalana d'aquesta Exposició de Bèlgica. Els que han dut quadros ja sabien que havien d'aconsolar-se de la votació d'aquet jurat, però ara, com sempre, després del fet, hi ha hagut crids, protestes y discussions, y els que abans del judici eren bons, després del judici ja no ho han sigut.

Però lo que ha passat ara es un fet nou. Sempre que hi ha queixes d'admissió, els que's planyen són els refusats, però aquesta volta no ha sigut aixís, i ho fem constar per lo curiós, i en volem explicar les causes.

Aquí a Barcelona hi ha pintors, com també hi han autors dramàtics, com literats, com altres estaments, que tenen una reputació que resulta un xic artificiosa. La crítica per una banda, per amistats y per altres mireres; el public bonifaci per l'altra; l'estat nomenant professors que saben d'ensenyar, però no d'apendre, han anat fent noms artificials, com qui acredita unes pastilles.

Aquets noms, per casa, ja vesteixen, ja estan be, ja són prou bons pel passament de la nostra pintura, però arriba un jorn, com ara, y com altres, que aquestes notabilitats les hem d'ensenyar a l'extranger, y aquí són els treballs, cavallers. Per un pudor internacional, y per no ensenyar la roba confosa, alguns dels que han fabricat aquelles reputacions, y han ajudat a ser mestres als que no són bons ni pera deixebles, es veuen en aquet dilema: o dir que lo que havia dit anava de broma, y era per casa, o refermar-se a lo d'abans y ensenyar els quadros als de fóra, exposant-se ells aixís que'ls exposin.

Aquet cop ho han fet així, y els del pudor volen protestar, mentres no's fassi una cosa: així com pensionen deixebles a estudiar a l'extranger, que també hi pensionen mestres, y critics, y, si pot ser, public. Si no es aixís no'ns entendrem mai. Si els pensionats fan avensos y els pensionadors no, estem perduts. Els uns aniran endavant y els altres quedaran enrera, y a cada exposició de fóra ens trobarem en lo mateix: Que pera l'extranger en sabem poc y pera estar per casa en sabem massa, y que moltes de les reputacions que aquí valen perquè hi entenem, els jorns que envien a París, o a Bruseles, o a llocs que no hi entenguin, podrien pendre ida y vuelta, y acontentarse ab allò que's diu de «roda el món y torna al·Born».

Al Born rai... tots som de casa.

XARAU

Les coses mitg dites

En una de les darreres sessions municipals, al parlarse de la poda de l'arbrat public de Barcelona, el regidor regionalista senyor Sagarra y Agost denuncià un fet que tenia totes les conseqüències d'un furt fet a l'Ajuntament. Segons el senyor Sagarra, entrà en un magatzem particular un carro carregat ab llenya procedent de la poda dels arbres.

La denuncia feu sensació. Diversos regidors intervingueren en el debat que se suscità, y's produïren incidents entre el senyor Serrallera, que presidia la sessió, y els regionalistes. La veu forta y brusca del senyor Llimona cridà: «La llenya dels arbres val molts mils duros!»

Després de lo succet en aquella sessió, semblava que l'Ajuntament s'ocuparia de la denuncia, aclarint lo succet, procedint contra els culpables, si culpables hi hagué, o proclamant, en el cas contrari, la rectitut dels que en l'assumpte intervingueren.

Però han passat els dies, y no s'ha sabut res més de la denuncia esmentada. Ningú n'ha tornat a parlar. Y els ciutadans de Barcelona que s'enteraren de lo ocorregut en la susdita sessió municipal se troben en la més complerta incertitut respecte del mateix. Y a fe que's tracta de coses curioses y dignes d'esser sabudes per tothom.

Les coses mitg dites són les que fan més mal. Quan s'han comensat a dir, s'han de dir del tot. Per això es deplorable aquesta costum dels nostres regidors d'acabar a les fosques moltes qüestions que han arribat a sortir a plena llum. El poble de Barcelona mereix que se li donguin explicacions clares dels afers municipals. Si després de ferse una denuncia en sessió pública no torna a parlarse'n més, la gent té'l dret de mal-pensar, y els interessats perden la raó pera queixarse dels mals pensaments que la gent fassi. Cal que'ls nostres honorables regidors s'adonin del mal efecte que al public fa això d'arriar el teló pera avall y d'apagar els llums al esser a mitg acte del drama o de la comedia...

PIT

Al senyor Batlle

Ignorem si el senyor Roig y Bergadà acostuma a sortir de nits, y si quan ho fa passa algun cop per la Granvia dreta, o siga el tros que desde'l Passeig de Gracia porta a la plassa de Tetuan.

Tampoc sabem si està el senyor Roig al corrent de les condicions per les quals li fou concedit a la Anònima dels tramvies el necessari permís pera que pogués plantar, a lo llarg del pas central d'aquella via, les columnes que sostenen el cable conductor de l'energia elèctrica.

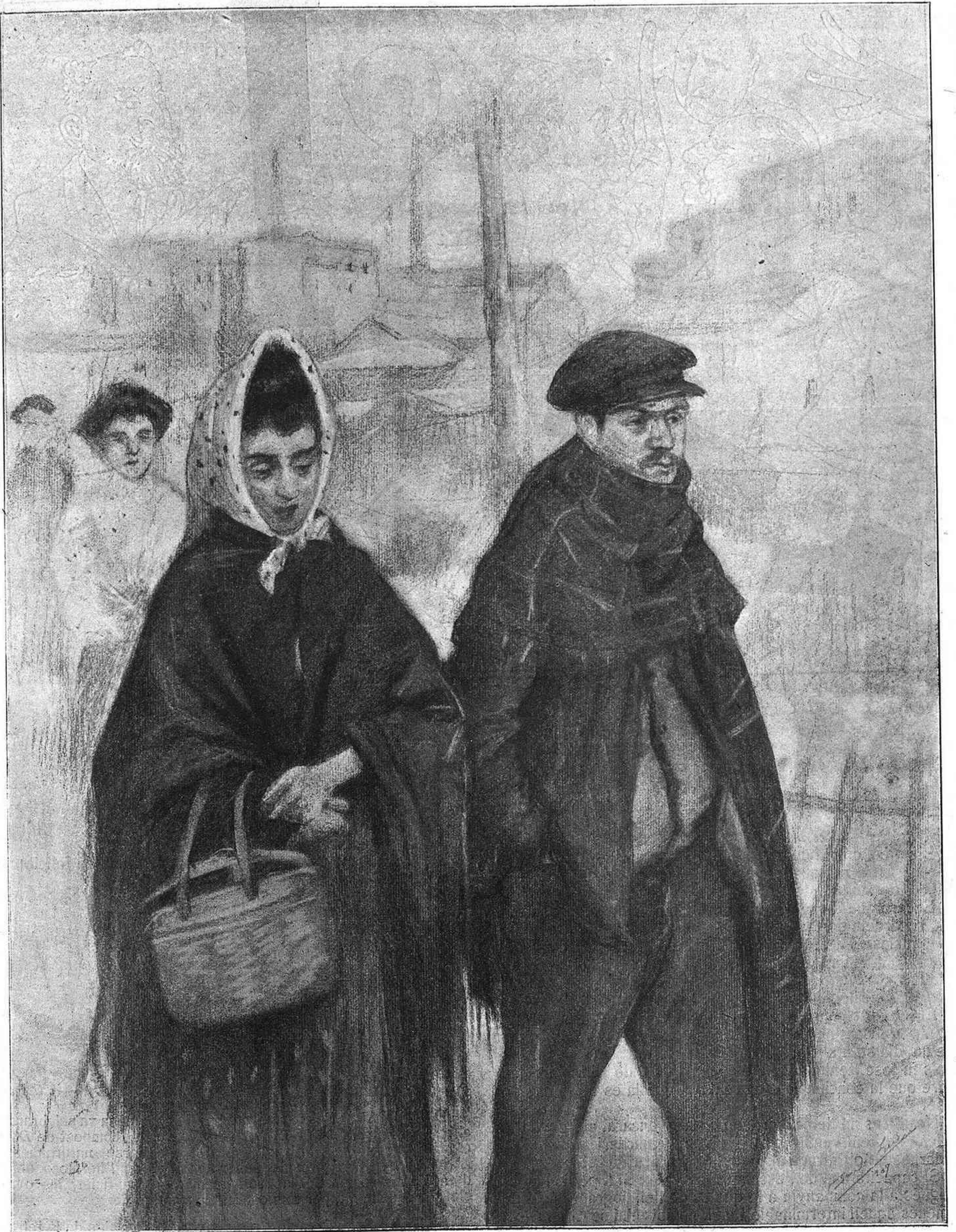
En el cas de que'l senyor Alcalde desconegués les condicions que, per part de l'Ajuntament, acompanyaren l'autorització de referencia, no estaria de més que, aixís que'l carrec li deixés un rato vagatiu, estudiés l'acta de la sessió en la qual va donarse el permís a l'Anònima.

Veuria en la mateixa,—si la memoria no'ns enganya—com després d'intentar passar l'assumpte poc menos que d'*amagatotis*, pera contrarrestar la protesta de la ciutat, que de cap manera volia avenir-se ab que una empresa particular li destruís la visual del passeig, va dirse que la concessió s'otorgaria mitjansant el compromís, per part de l'empresa dels tramvies, d'enllumenar de franc l'esplèndida avinguda per medi d'uns arcs voltaics colocats al extrem de cada pal.

El fet de que'ls barcelonins ens avinguessim ab el tracte, no significa, ni de bon tros, que'ls senyors del tramvia, y encara menos els concejals, ens enganyessin.

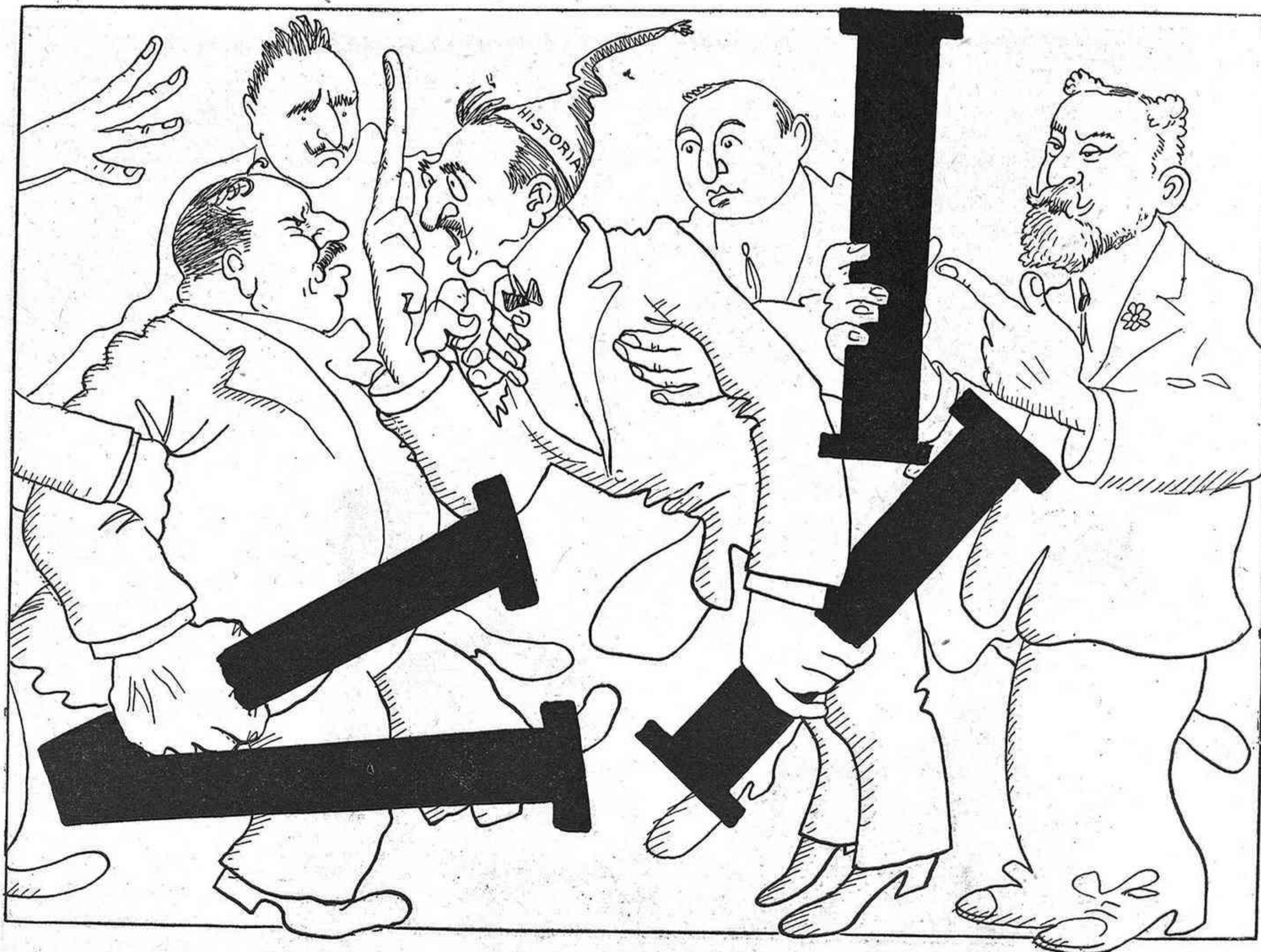
La premsa va callar y els pals van plantarse... perquè sí. Indubtablement perquè massa sabem tots que mal va que'ls senyors de l'ajuntament es posin una cosa al cap, maxim si aquesta ve contra els quins, pera no esser de l'olla, ni tenim *pase* del tramvia.

LA CRISIS

—La del ministeri rail!... La nostra es la que m'amoïna.

EL PLET DEL CARRER DE FERNANDO

—Que's digui Fernando 7!...
 —Que's digui Fernando 5!...
 —Y si, per no disgustar als uns ni als altres, sumessim els dos números y li posessim Fernando 12?

L'inglès, com li deiem allavors, va sortir-se ab la seva, y sense altra raó que la seva particular conveniencia, va dividir el passeig en dos.

Encara que d'aquells dies ensà hagi plogut algunes vegades, recordem perfectament que entre'ls periodics que ab major entusiasme defensaven els drets de Barcelona contra les mires d'una empresa atenta al seu negoci, s'hi comptava el batallador *Diluvio*.

Aont deuria comprar la grassa l'Anònima dels tramvies? El fet es, senyor Roig, que algun temps després d'inaugurada la línia s'anà rebaixant poc a poc la forsa dels llums: que un dia se n'encengueren sols la meitat, y que avui, aixís que's fa fosc, tenim aquell esplendí tross de Barcelona més negre que la conciencia d'un regidor, que ja es tot lo que pot dirse.

Nosaltres no demanem gran cosa, y encara, al formular la petició, ho fem venint a vostè. Ja ens guardariem com d'escaldarnos de dirigirnos als senyors que presideix!

Si capacitantse de l'assumpte y tornant S. I. per la justicia obligués a la companyia a lo que es de llei, logrant que s'enllumenés aquell interminable tunel, no sols n'hi sentiríem grat, que això ja ni cal dirho: capassos forem fins de dedicarli una caricatura de tota una plana, que es lo més envejat que hi ha.

Si aixís y tot no's dava per satistet, li deixariem posar

la firma de L'ESQUELLA al peu del telegrama de felicitació que'l dia 19 envii a D. Josep Canalejas.

Ja veu com es cosa de pensarshi, excelentíssim senyor Roig.

BIDASOT

PRINCIPAL.—Sense contratemps de cap mena va celebrarse el benefici d'en Jaume Borràs, quin programa, compost de *Don Gonzalo* y *Vides pariones*, va descapdellarse naturalment. L'Enric va encarregar-se del paper de *Nasi*, en l'hermosa obra d'en Llanas, compartint ab son germà, el beneficiat, les ovacions d'aquella nit, per tots conceptes memorable.

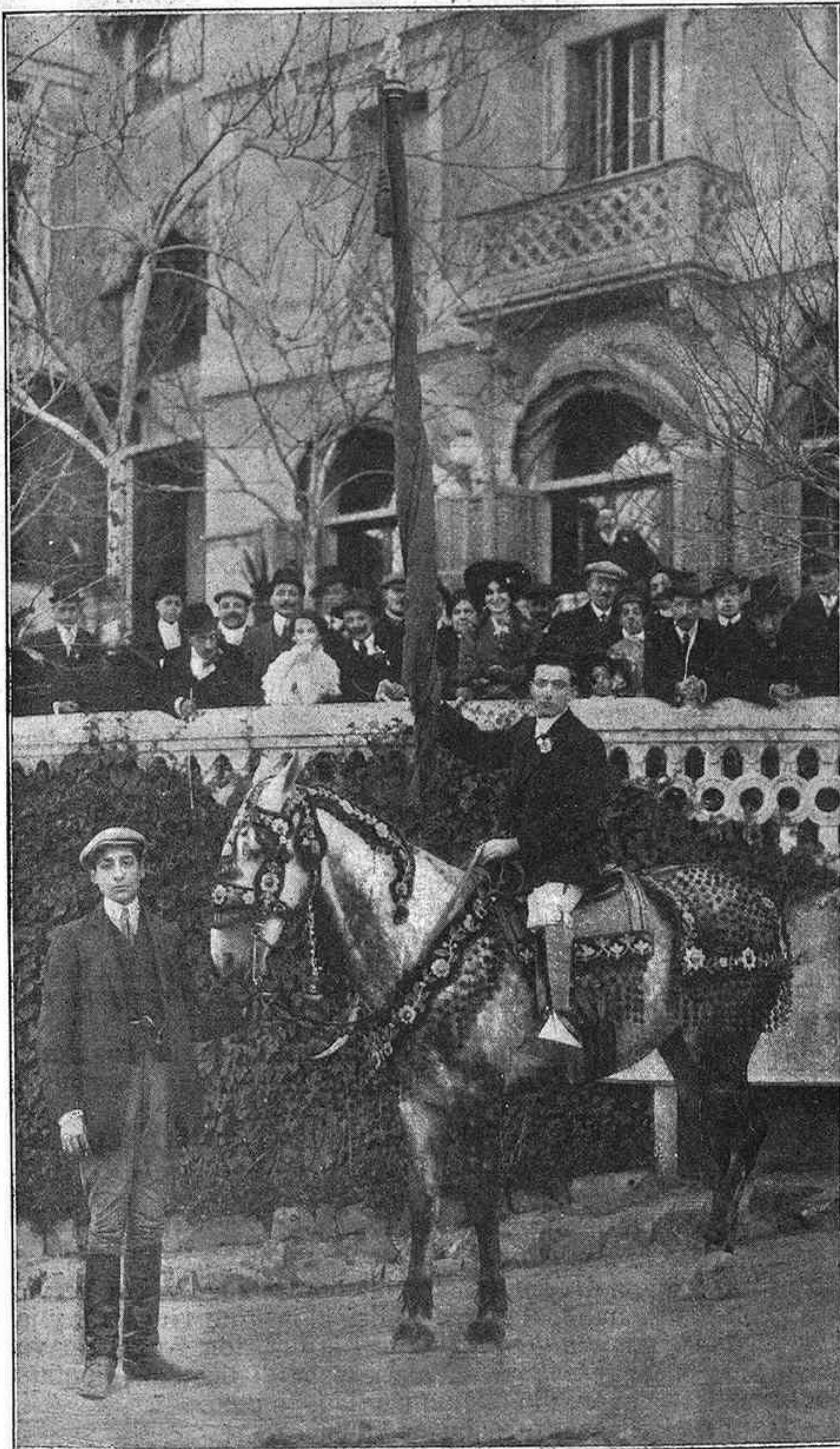
LICEU.—Segueixen ab gran activitat els ensaigs de la tetralogia wagneriana *L'Anell del Nibelung*, havent arribat ja a Barcelona alguns artistes y bastants instruments nous, de metall, per supuesto... Ai, ai, pobre cuc de l'orella!...

ROMEA.—*La cartera*, d'Octavi Mirbeau, es una obreta no gaire teatral, però interessant y atrevida, plena de sàtira y no mancada de fines observacions. La traducció, del senyor Costa, acceptable. La senyora Santolaria y els senyors Puiggarí y Capdevila, bé.

—*Raig de sol*, es la primera obra del senyor Pagès. Diem això pera estalviarnos aquelles sentències de *cajón* sobre l'inexperiència del autor, y l'encoratjament, y l'esperansa, y el *yo te empujo*... En sa primera obra, aquet senyor Pagès encara no 'ns ha parlat... però lo poc que 'ns ha dit ho ha dit ab moderació y discreció plausibles. Volem dir que s'ha guanyat el dret de la revenja, y que... esperem que no serà la darrera. El teatre plè; demostrant els amics dels autors novells que, quan se tracta d'encoratjar no hi valen crisis. Els artistes compliren, y d'aplaudiments no'n vulguin més. Es a dir, si fossim autors... ja'n voldriem més.

—Abans d'ahir degué estrenarse l'anunciada comedia en tres actes de nostre amic y company el distingit autor D. Avelí Artís y Balaguer, *Mai se fa tard si el cor es jove*. En l'impossibilitat de parlar avui d'aquesta estrena sensacional, guardemho pera la setmana entrant.

ELDORADO.—La companyia Larra-Balaguer va celebrar una despedida digna de la temporada, que, dintre de la actual

LA ROMERIA DE SANT MEDI

El portador de la bandera d'una de les colles que hi varen concorrer.

crisis, no ha pogut ser més brillant. La violla magnífica que corresponia a l'esplendidesa del punyo y el bastó. Va haverhi aplausos, *cables*... y promeses de tornar d'aquí a mitg any. Ara se'n van a Amèrica ab el paquet d'obres dels Quintero y d'en Benavente sota l'aixela... Bon viatge y millor sort!

TÍVOLI.—Pera'l dimecres estaven anunciades *Las grajeas de Hércules*, alegre *vaudeville* de moda, que, en català, està fent les delícies dels parroquians del Paral·lel.

NOVETATS.—Marta Regnier va despedirse ab *La petite chocolatière*, d'en P. Gavault. Es aquesta una divertida comedia plena d'incidentes pura y essencialment parisencs; picant, ingenua, vestida ab un llenguatge fluid y elegant a la vegada. Fora del de la protagonista, ben pocs son els caracters psicològicament encertats, però tots els tipos tenen un relleu comic tant pujat, que la gracia y l'esprit els fa perdonar la veritat, la transcendència, y tot lo demés que s'exigeix en les figures d'altre gènere dramatic.

La Regnier, esplèndida de tipo y fent filigranes de posa y de dicció. També'ns ha promès que tornarà aviat.

GRANVIA (*Liric Català*).—*La presó de Xauxa* es un delicat poemeta-faula transportat a l'escena. En aquet gènere, l'Apeles Mestres hi té lo que's diu la mà trencada. Admirable cisellador de bellesa, d'un assumpte senzill, d'una acció debil, ne'fà un magnific joiell d'art, que entra pels ulls ab gracioses escenes d'original plasticitat y que va directament a endolsir l'espirit per vies d'uns primorosos versos, plens d'enginyosos pensaments y que tanquen, en conjunt, una finíssima sàtira social.

La presó de Xauxa es una digna germana de *Pierrot Lladre*, y digna també de figurar molts dies al cartell. En Santpere, en Viñas y en Nolla s'hi porten molt bé. La musica, original del senyor Borràs de Palau, molt hermosa. El decorat, acceptable.

Ademés, sàpiguen que al *Soriano* s'ha estrenat ab èxit *La corte de Faraón*, y que al *Círculo Musical Bohemio* s'hi va donar, dimars passat, un triat concert d'obres de Beethoven, Grieg, Saint-Saens y Montserrat Ayerbe, essent extraordinariament aplaudits els executants senyors Corrons, Vives y Lozano.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Ab motiu de la festa extraordinaria que s'ensopega a haverhi en la pròxima setmana, el número vinent de L'ESQUELLA sortirà el dijous, dia 17.

Davant del Consell de Guerra va veure's, dies enrera, la causa instruida contra don Emiliano Iglesias, ab motiu de la *revolució* de Juliol.

L'acte sigué de llarga durada y en ell quedà demostrat—així ho fa constar *El Progreso*,—que'l senyor Iglesias «no tingué, en l'organització y desenrotlló d'aquells successos, l'intervenció més mínima».

Ho creiem, ho creiem... Com també creiem que aquesta demostració quasi palpable no impedirà que don Emiliano segueixi donantse llustre, parlant ab tons heroics d'una *revolució*... ab la qual ell *no hi va tenir res absolutament que veure*.

De tot allò que abans de les eleccions municipals anava tant en renou; de l'higienisació de Barcelona, de la llimpiesa dels carrers, de l'inspecció dels queviures, de l'abaratiment dels articles de primera necessitat, apenes se'n parla.

Ara com ara, tota l'atenció dels nostres edils està concentrada en les festes de Maig.

Dos regidors dels més actius, els senyors Rius y Ardura—un

A PARIS.—Festa de la Mi-Carême celebrada el dijous, dia 3 de Mars.

Mlle. Ruzena Brozowa, la reina de Praga.
(Les dues noies que seuen al davant, són les seves dames d'honor.)

Inst. ROL.

nacionalista y un lerrouxista—han anat a París, pagant la Pubilla, pera cuidar-se de l'important assumpte de la setmana d'aviació y veure si poden contractar a un volador de *cartel*.

Allò de l'higienisació, de la llimpiesa dels nostres lamentables carrers, de l'embaratiment dels queviures, ja vindrà després...

Després que dels cent mil duros que la corporació municipal ha destinat a festes no'n quedi ni un xavo.

Ara sí que guanyareu, Francisquet!

Els senyors de la *Lliga* han reformat el Diccionari Electoral. Y si havem de donar credit a certes indiscrecions, sembla que ara, després del *Diccionari*, preparen la confecció d'un *Manual de Conversació Sueca*.

Ben pensat.

Es l'única manera d'entendre's ab els electors que fan l'orni.

Ja ho diu el ditxo: «Qui no està avesat a anar a la Sèu, a les escales s'agenolla».

A la quènta, el gazetiller d'*El Diluvio* no havia vist mai cap dels nostres aplecs populars, y, entusiasmat ab la festa de Sant Medí que l'altre dijous, com cada any, va celebrarse en la coneguda ermita d'aquet nom, l'home se surt de pollaguera, descobreix candorosament el Mediterrani, y tot lo que veu li sembla *espléndido*. En la seva *rica* paleta gramatical no hi troba altre mot que aquet pera pintar l'impressió que l'espectacle li causa: *espléndido*.

Comensa el gazetiller per parlar del piscolabis que la «Colla» va fer abans d'empendre la marxa, y diu, a manera d'introducció: «El lunc fué *espléndido*».

Mira després com està el temps, y, tot fent constar que ha vist, «*escampadas* por aquellas montañas, una infinidad de gente», declara que «el dia es *espléndido*».

Puja més tard a la terrassa del Tibidabo, passeja la vista pel seu entorn, y opina que «el panorama es *espléndido*».

Arriba, per fi, l'hora del regrés, y, tornant a fer sortir la ditxosa parauleta, exclama: «El desfile fué *espléndido*, como era de esperar».

Ja ho crec que era d'esperar!... Era impossible que fos *magnífico*, ni *soberbio*, ni *brillante*. Forsosament havia de ser això: *espléndido*.

L'*espléndidès* del lèxic del gazetiller no permetia altra cosa.

¡Cómo está la sociedad!

Encara com qui diu son frescos els llores que varen servir pera l'homenatge que Catalunya dedicà al insigne Guimerà, y ja hi ha un diari—*La Publicidad*—que perquè don Angel no va assistir, el diumenge a la tarde, al berenar dedicat als diputats provincials ortodoxes, diu que un catalanista deia:

—Hi faltava el sac d'orgull d'en Guimerà.

Si al cap de set o vuit mesos de la glorificació del gran poeta ja'l bescanteu així, ¿què fareu, germans carissims, quan hagin passat dos o tres anys?

— Senyor, he trobat aquet cap.
— Vés, pòrtal a la Lliga, que potser es
d'en Cambó, que diuen que l'ha perdut.

— Finalmente, aquí tiene V. la famosa
carpintería donde se ha perpetrado ese cri-
men tan bonito y tan europeo.]

Parlant de les representacions de la famosa obra *Chantecler*, de Rostand, quin protagonista es un gall, com ja deuen saber els nostres llegidors, un periodic parisenc fa la següent observació:

«¿No dirien a qui ha agradat més el *Chantecler*?...
An els del *galliner*...»

Aquí, davant la perspectiva del soroll que mourà la discutida obra, y lo *cara* que'ns costarà una entrada el dia de l'estrena, podriem invertir els termes y dir:

«¿Sabeu què es lo que li fa més por a *Chantecler*?
La *cassola*.»

Va de *gazetilla* vulgar:

«A un fulano que's trobava en una Cooperativa de Sans li robaren el paraigües.»

No hi sabem veure la *cooperació*...

Una de dues:

O es que devia ploure molt, o es que'l lladregot es enemic d'en Salas Anton.

Aquí no hi altres atenuants possibles.

Fa pocs dies, l'altre dimecres, va morir a Madrid en Melior de Palau, advocat, enginyer, y un dels catalans que més han contribuït a fer conèixer fora d'aquí el nom de la nostra terra estimada.

Recitador notable y poeta inspiradíssim, d'ell són, entre altres obres, les *Verdades poéticas*, que tant soroll varen fer quan la seva aparició. Seva es també la traducció de *L'Atlàntida* que subvencionà la nostra Diputació Provincial y que ajudà no poc a escampar la gloria del ilustre Verdaguer.

Mort, com hem dit, a la Cort, el diumenge varen arribar a Barcelona les seves despulles, que foren inhumades en la necròpolis antiga.

D. E. P.!

Dissabte passat, al teatre «Granvia» varen estrenar *La Presó de Xaura*.

Després d'aquell esperpento d'en Pujulà, quasi bé era lo que s'imposava:

La Presó.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:

Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

TRENCA-CAPS

XARADA

El meu noi té una *Total*
que va comprar per Nadal.
Ell vol que jo l'hi *hu-dos-tres*,

PIÑERO

LES FESTES DE MAIG
 EN RIUS Y L'ARDURA A PARÍS

Els primers que han comensat a disfrutar de les 500.000 pessetes.

*quarta quinta seva tia
 puig té por de que algun dia
 sa germana li trenqués.*

MACO

ANAGRAMA

*Passant pel carrer de Tot,
 el dia de la nevada,
 vareig perdre una Total
 que era a can LÓPEZ comprada.*

PERE CORTACANS SERRA

GEROGLIFIC

VAT	VET	VIT	VUT
NOTA	GOTA	VOTA	

F. DE C.

SOLUCIONS

*Als darrers Trenca-caps: A la Xarada I: Ca-la-ve-ra-da.—
 A la Xarada II: Ca-mi-lo.—Al Anagrama I: Carme-Crema.—Al
 Anagrama II: Elvira-Valeri.—A la Conversa: Rafel.—Al Intrín-
 gulis: La barca.—A la Endevinalla: Pilota.—Al Geroglific I:
 Per les pedres precioses les dones fan moltes coses.—Al Ge-
 roglific II: Salamanca.*

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20 Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8 BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Edicions populars d'en Santiago Rusiñol

Anant pel món. (2.ª edició.)

El Mistic. (2.ª edició.)

Oracions. Am música d'E. Morera.
(Agotada.)

Fulls de la vida. (Agotada.)

Els Jocs Florals de Canprosa.
(2.ª edició.)

El bon policia.

Monolegs.

La bona gent. (Agotada.)

Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet.

El pati blau.

El poble gris.

La Mare. (3.ª edició.)

L'alegria que passa. (2.ª edició.)

La «Merienda» fraternal.

L'Heroe.

Llibertat!

La Fira de Neuilly.

Els savis de Vilatrista.

L'auca del senyor Esteve.

L'Hereu Escampa.

En Tartarin als Alps.

La llei d'herencia.

Aucells de pas.

La Intellectual.

El Redemptor.

Preu de cada obra: UNA pesseta

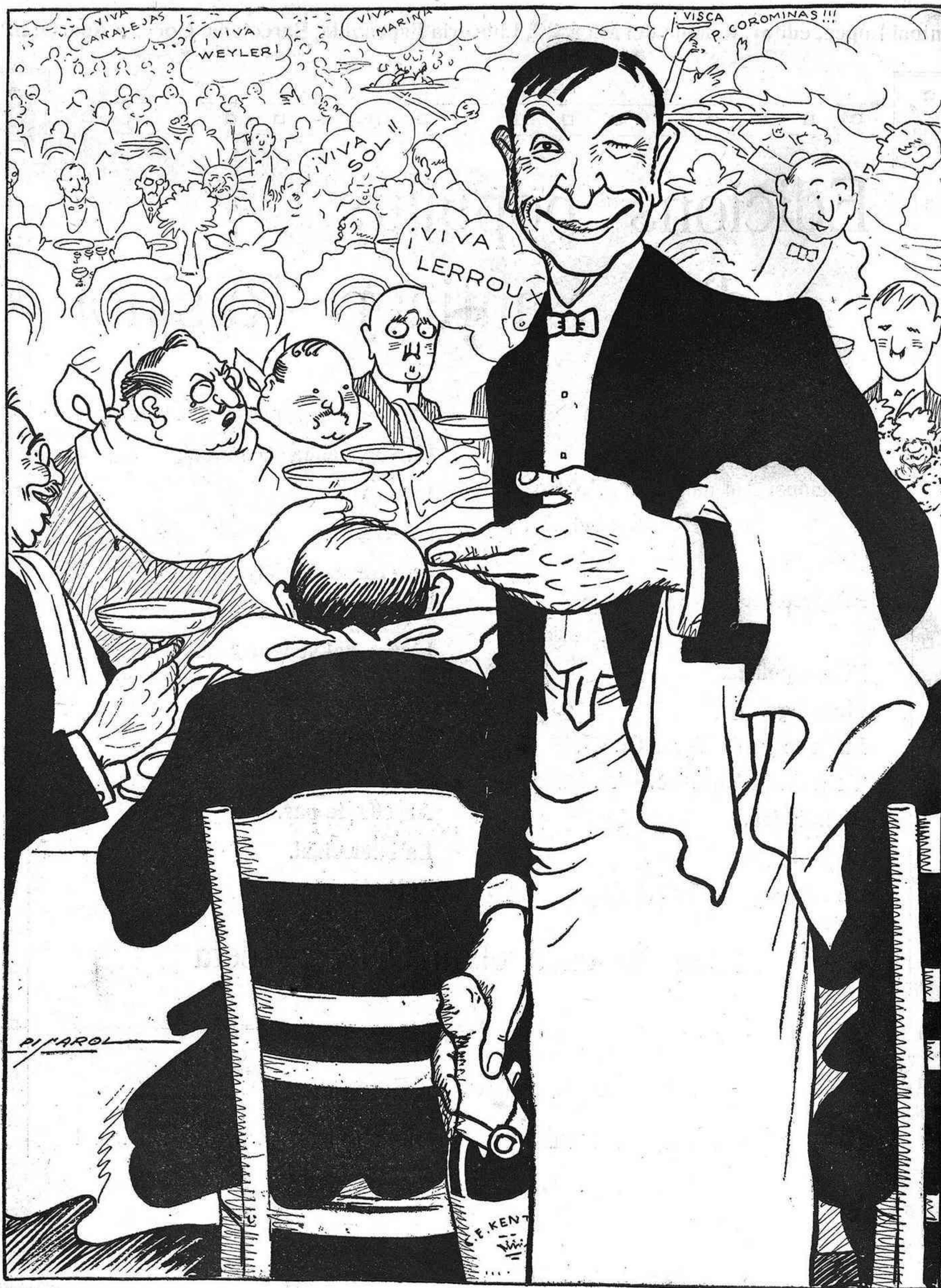
DINTRE DE POCS DIES SORTIRÁ

Cors de dòna. . . . . Ptes. 1

Dol d'«alivio». . . . . Ptes. 1

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

LA SETMANA DE LA GANA

—Què'ls sembla?... Y d'això en diuen fer política activa!...